

Xocalı soyqırımı bəşəriyyətə, insanlığa qarşı yönəlmiş ən dəhşətli cinayətdir

2013-cü il fevralın 26-da erməni quldurlarının xalqımıza qarşı törətdikləri Xocalı soyqırımının 21 ili tamam olur. Soyqırımı yunan “genos” sözü olmaqla, mənası hər hansı milli, etnik, irqi və yaxud dini qrupun tamamilə və yaxud qismən məhv edilməsi deməkdir. Genosid milli genofondun, xalqın gen daşıyıcılarının məhvi, millətin tarix səhnəsindən birdəfəlik silinməsidir.

Ermənilərin törətdikləri soyqırımı türk soyunun, türk nəslinin kəsilməsinə yönəlmiş qeyri-insani cinayətdir. BMT Baş Məclisinin 1948-ci ildə qəbul etdiyi Konvensiya dinc və yaxud müharibə dövründə törədilməsindən asılı olmayaraq soyqırımı beynəlxalq cinayət adlandırılmış, onu törədənləri ciddi cəzalandırmağı tələb etmişdir. Xocalı soyqırımı Xatun, Xırosima, Sonqmi soyqırımlarından daha dəhşətli, insanlığa sığmayan və analoqu olmayan qanlı cinayətdir.

XX yüzilliyin sonunda törədilmiş Xocalı qətliamı erməni quldurlarının iki yüz ildən artıq xalqımıza qarşı tətbiq etdikləri deportasiya və soyqırımı siyasətinin davamı və ən faciəli səhifəsidir.

Belə bir cəhəti vurğulamaq vacibdir ki, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi kimi qələmə verilən savaş əslində Ermənistanın Azərbaycana qarşı hərbi təcavüzü, açıq-aşkar ekspansiyaçı siyasətdir. Bunu əli qana batmış erməni rəhbərlərinin özləri etiraf edirlər. Ermənistan prezidenti S.Sarkisyan bildirmişdir: “İşğal etdiyimiz torpaqlar var, bunda utanılası heç bir şey yoxdur. Bu torpaqları təhlükəsizliyimizi təmin etmək üçün tutmuşuq”. Onun sözlərindən belə çıxır ki, istənilən dövlət öz təhlükəsizliyini təmin etmək pərdəsi altında qonşu ölkənin torpaqlarını işğal edə bilər. Əslində Azərbaycan heç vaxt terror və təcavüzkarlıq ocağı olan Ermənistan torpaqlarını işğal etmək niyyətində olmamışdır.

Azərbaycana qarşı erməni ekspansiyasının tarixi köklərinə nəzər saldıqda göstərmək vacibdir ki, heç bir ərazisi, vətəni və dövləti olmayan ermənilər Azərbaycan torpaqlarını ələ keçirmək üçün dəfələrlə Rusiya çarlarına müraciət etmişlər.

1712-ci ildə erməni missionerləri çar I Pyotrla görüşmüş, ona 31 adda rüşvət vermiş, əvəzində erməniləri Azərbaycanın münbit və səfali torpaqlarında yerləşdirməyi xahiş etmişdilər. Ermənilərin “hədiyyələrindən” -26 Qarabağ atı, Azərbaycan xalçaları, qiymətli ləl-cəvahirat, qızıl və digər əşyalardan məmnun olan çar I Pyotr azərbaycanlıları qovub onların ərazisində erməniləri yerləşdirməyi tələb etmişdi.

Onun sələfləri erməniləri hərtərəfli dəstəkləyərək rəsmi qaydada onların Azərbaycanda yerləşdirilməsi üçün hər şey etdilər. Ermənistan dünya xəritəsində özü də Azərbaycan ərazisində kiçik bir dövlət kimi meydana çıxdıqdan sonra Rusiya strategiyasının üzünmüddətli tələblərini yerinə yetirərək Azərbaycanın digər ərazilərini ələ keçirmək üçün çoxsaylı deportasiya və soyqırımları təşkil etdi. Totalitar sovet rejimi şəraitində də erməni mafiyasının təsiri altında olan SSRİ rəhbərliyi Azərbaycanın əzəli torpaqlarını fasiləsiz surətdə Ermənistana vermək siyasətini davam etdirdi. 70 il ərzində ən çox ərazi itkisinə, repressiyalara məruz qalan Azərbaycan Respublikası oldu, ölkəmizin maddi sərvətləri talan edildi. Çox şeyi unutmaq olar. Amma vətənə, millətə, torpağa qarşı edilən cinayətləri yaddaşlardan silmək olmaz.

1985-ci ilin əvvəllərində SSRİ-də hakimiyyəti zəbt edən M.Qorbaçov açıq şəkildə erməni separatizmini və ekspansiyasını dəstəkləyərək antiazərbaycan, antitürk siyasəti yeritdi. Ulu öndər Heydər Əliyevin SSRİ rəhbərliyində yüksək vəzifələrdən kənarlaşdırılması da onu əhatə edən Şahnazarov, Aqanbekyan, Brutens, Sitaryan və başqa millətçi yanların ekspansiyaçılıq planlarını reallaşdırmaq siyasətinin nəticəsi idi. M.Qorbaçov və arvadı Raisa Maksimovnanın Parisdə və Vaşinqtonda rəsmi dövlət səfərlərində olarkən erməni biznesmenləri ilə görüşmələri və onlardan çox qiymətli “hədiyyələr”, daha doğrusu, rüşvət almaları da ermənilərin ərazi iddialarını həyata keçirmək məqsədi güdüdü. Erməni lobbisinin onlara bağışladığı 62 karatlı, üzərində “Arsax” (Qarabağ) sözü yazılmış qiymətli medalyon birbaşa Dağlıq Qarabağın Ermənistana verilməsinə tuşlanmışdır. Rusiyanın himayədarlığı sayəsində Azərbaycan torpaqlarında yerləşdirilən ermənilər son 20 il ərzində xalqımıza qarşı 6 deportasiya və 4 soyqırımı tətbiq edərək 2 milyondan artıq soydaşımızı qətlə yetirmişlər. Son deportasiya və qətliamdan bəhs edən sabiq SSRİ-nin Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsi sədrinin müavini F.Babkov “DTK və hakimiyyət” adlı kitabında yazır ki, M.Qorbaçovun hakimiyyətə gəlməsilə Ermənistanda və Dağlıq Qarabağda şovinizm və separatçı hərəkət gücləndi, millətçi partiyaları açıq fəaliyyətə başlayaraq Azərbaycana qarşı ərazi iddiası irəli sürdülər. Bunun olduqca təhlükəli nəticələr verəcəyini Qorbaçova

bildirdikdə o, bunun “yenidənqurmanın” vacib şərtlərindən biri olduğunu söyləyərək açıq şəkildə erməni separatizmini dəstəklədi. Azərbaycana qarşı erməni ekspansiyası getdikcə gücləndi. Qısa müddətdə Ermənistanda yaşayan 220 mindən çox, Dağlıq Qarabağdakı 50 mindən çox azərbaycanlı öz ata-baba yurdlarından qovuldular. Qorbaçov erməni millətçilərini cəzalandırmaq əvəzinə Bakıda 1990-cı il qanlı yanvar qətliamını törədərək təcavüzə məruz qalan Azərbaycan xalqının qəddar düşməni olduğunu bir daha təsdiqlədi.

Qorbaçovun antiazərbaycan siyasətini Rusiya prezidenti B.Yeltsin davam etdirərək ermənilərin geniş miqyaslı hərbi əməliyyatlar aparmalarına imkan yaratdı.

90-cı illərdə Rusiya Federasiyasının Ermənistanda səfiri işləyən V.Stupuşinin bu yaxınlarda çap edilmiş “Mənim Ermənistanda xidmətim” kitabı bir çox gizli məqamlardan xəbər verir. Erməni mafiyasının əlaltısına çevrilən bu rəzil səfir erməni bandit dəstələrini Rusiya silahları ilə silahlandırmaq sahəsindəki fəaliyyətlərindən qürur duyduğunu bildirir. Stupuşinin Azərbaycan xalqına qarşı böhtanlar atmasının bir səbəbi də onun arvadının erməni olmasıdır. Bütün hallarda qadın diplomatiyasından məharətlə istifadə edən ermənilər Azərbaycana qarşı böhtanla dolu kitablarını rus səfirinin və akademik A.Saxarovun imzası ilə çap etdirmişlər.

Ermənilərin ekspansiyaçı siyasətini hərtərəfli dəstəkləyən Rusiya 1991-ci ilin sonunda təcavüzkar Ermənistanla “dostluq, əməkdaşlıq və qarşılıqlı təhlükəsizlik haqqında” müqavilə imzaladı. Bununla da Azərbaycana qarşı Ermənistana açıq-aşkar silahlanmaq imkanı yaratdı. 1992-ci il fevralın 19-da Rusiya Prezidentinin iqamətgahında Sapoşnikovla Ermənistan prezidenti L.Petrosyanın məxfi görüşü keçirilmiş və “Xocalı qırğınının” ssenarisi hazırlanmışdı. MDB silahlı qüvvələrinə məxsus olan ordunun 366-cı motoatıcı alayının Xankəndinə köçürülməsi də erməni ekspansiyasını həyata keçirmək məqsədi güdürdü. Zaqafqaziya qoşunları baş komandanının müavini general-leytenant Ohanyan erməni terrorçularına hərtərəfli yardım göstərirdi. 366-cı alayda xidmət edən və rus qoşunlarının hərbi texnikasından istifadə edən erməni silahlı qüvvələri 1991-ci ilin sonu—1992-ci ilin əvvəllərində Azərbaycanın 20-dən artıq kəndini işğal etdilər. Təsadüfi deyildi ki, 366-cı alayda xidmət edən 7 nəfər özbək və türkmən əsgərləri 1992-ci ilin yanvarında alaydan qaçaraq bildirmişdilər ki, alayın əsgər və hərbi texnikası erməni terrorçularına xidmət edir və onlardan Azərbaycan ərazilərini işğal etmək üçün istifadə olunur. Həmin alaydakı ukraynalı əsgərlər də bu faktları təsdiqləmişdilər. Ermənilər öz işğalçılıq planlarını həyata keçirmək üçün Fransadan çoxlu silah, hərbi sursat və ərzaq almışdılar. Onlar eyni zamanda, 1990-cı ilin yanvarından 1992-ci ilə qədər Zaqafqaziyadakı silah anbarlarına dəfələrlə hücum edib çoxlu miqdarda silah ələ keçirmişdilər. Rusiya səfiri Stupuşi kitabında erməni quldurlarının Rusiyanın Gümrüdəki silah anbarına hücum etmələri və beş rus zabitini qətlə yetirərək çoxlu miqdarda silah, hərbi sursat ələ keçirmələrini təsdiqləyir. Həmin qatillərin cəzasız qalmasında erməni rəhbərliyinin xidməti yüksək dəyərləndirilir. Ermənilər 366-cı alayın nəzdində “KRUNK erməni cəbhəsi” deyilən rota təşkil etmişdilər. Onun özəyini Livan, Suriya, Amerika, Kanada, İran, İsveç və Hollandiyadan gələn muzdular təşkil ediblər.

“Financial times” qəzeti yazırdı ki, Livandan olan kinooperator onun ölkəsindəki varlı daşnak qüvvələrinin ermənilərə silahlarla və adamlarla kömək göstərdiyini nəzərə çatdırır. Fevralın 17-də “Susanik” adlı erməni snayperçilər dəstəsi də onun tərkibinə daxil edildi. Erməni ekstremistləri Xankəndindəki 463-cü əlahiddə kəşfiyyat botalyonunun əsgərlərini də satın alaraq Xocalı əməliyyatlarına cəlb etmişlər.

Ermənistan nizami ordu yaradıb onu müasir silahlarla silahlandıraraq geniş miqyaslı əməliyyat apardığı halda Azərbaycan rəhbərliyi hərbi hissələrin müxalifəti müdafiə edəcəyindən ehtiyatlanaraq milli ordu yaradılmasının əleyhinə çıxdı. Ölkənin müdafiəsi milis dəstələrinin ümidinə qaldı. Xalqın tələbi ilə yaradılmış kiçik hərbi hissələr isə müasir hərbi texnika ilə silahlanmış erməni hərbi qüvvələri qarşısında duruş gətirə bilmədilər.

1992-ci ilin yanvarında Kərkicahan düşmən əlinə keçdi və yandırıldı. Erməni quldurları az sonra Malıbəyli, Aşağı Quşçunu və Yuxarı Quşçunu işğal etdilər, bununla da Xocalı və Şuşanın mühasirəsi olduqca daraldı. Fevralın ortalarında ermənilər Qaradağlı kəndinə hücum etdilər. 4 gün davam edən qanlı döyüşlərdən sonra düşmən kəndi ələ keçirib onun 92 müdafiəçisini və 54 sakinini vəhşicəsinə öldürərək silah quyusuna atdı. Qalan 117 kənd əhalisi əsir götürülmüş və az sonra onlardan 77 nəfəri amansızlıqla qətlə yetirilmişdi.

Erməni qoşunları fevralın 17-də 366-cı rus alayının köməyi ilə Qaradağlı kəndinə hücum etdilər. Yerli müdafiə dəstələri düşməne qarşı qəhrəmancasına vuruşdu, döyüşdə 120 nəfər şəhid oldu.

Xocalı və Xocavənd bölgəsində yaranan gərgin vəziyyətlə əlaqədar kömək göstərilməsi barədə xalqın respublika rəhbərlərinə dəfələrlə müraciəti nəticəsiz qaldı. Prezident A. Mütəllibov öz kreslosunu saxlamaq qayğısına qalaraq, Xocalının müdafiəsi üçün tədbir görmədi. Respublika iqtidarının

cinayətkarlığı üzündən şəhərin müdafiəsi möhkəmləndirilmədi. 80 nəfərlik yerli özünümüdafiə dəstəsi isə heç bir zirehli texnika ilə təchiz edilməmişdi.

Erməni quldurları 1992-ci il fevralın 25-də saat 21-də Xankəndindəki 366-cı motoatıcı alayın, habelə xaricdən gətirilmiş muzduların köməyi ilə Xocalıya basqın etdilər. İlk zərbə Xocalı hava limanına vuruldu. Müdafiəçilər sayca az olmalarına və pis silahlanmalarına baxmayaraq düşməne qarşı mərdliklə vuruşdular. Milis mayoru Əlif Hacıyevin başçılıq etdiyi 22 nəfərlik dəstə düşmənin şiddətli hücumlarını üç dəfə uğurla dəf etdi. Əlif Hacıyev ağır yaralandı və qəhrəmancasına həlak oldu.

Düşmən qüvvələri üç tərəfdən Xocalıya basqın edərək şəhərə od yağdırmağa başladılar. Tofiq Hüseynovun rəhbərlik etdiyi özünümüdafiə dəstəsinin döyüşçüləri qat-qat güclü olan qəddar düşmənlə qəhrəmancasına vuruşdu, xeyli xocalının mühasirədən çıxmasına imkan yaratdı. Xeyli miqdarda erməni faşistini məhv edən T.Hüseynov son gülləni özünə vurdu, ana torpaq uğrunda canını fəda etdi. Ölümündən sonra həm ona, həm də Əlif Hacıyevə Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı adı verildi.

Bir gecənin içində yüzlərlə günahsız insan vəhşicəsinə məhv edildi. O, zamankı statistik məlumata görə, Xocalı faciəsində 613 nəfər, o cümlədən 106 qadın və 63 azyaşlı uşaq, 70 qoca qətlə yetirilib. 500-dən artıq adam yaralanıb şikəst olub. Faciə gecəsi 1275 nəfər insan əsir götürülüb, 150 nəfər itkin düşüb. Şəhərin özü yerlə-yeksan edilib. Bizcə, göstərilən rəqəmlər əsl həqiqəti əks etdirmir.

Azərbaycan parlamenti Helsinkivoteun təşkilatına 1992-ci il iyun ayındakı hesabatında 927 nəfər xocalılığın məhv edildiyi göstərilir. Bir sıra itkin düşmüş hesab edilənlərin hamısının erməni cəlladları tərəfindən dərhal, əsir götürülənlərin xeyli hissəsinin az sonra qətlə yetirildiyi nəzərə aslınsa Xocalı faciəsi qurbanlarının 1050 nəfərdən çox olduğu təsdiqlənir. Xocalı faciəsi ilə bağlı rəqəmlərin dəqiqləşdirilməsi şəhidlərimizin ruhuna ehtiram ola bilər.

XX yüzilliyin dəhşətli faciəsi olan Xocalı soyqırımını təcavüzkar və cinayətkar erməni xislətinin məntiqi nəticəsi olaraq insanlığa, bəşəriyyətə qarşı yönəlmiş ən ağır cinayətlərdən biridir. Ermənilər "arxalı köpək qurd basar" prinsipi ilə arxasında duran Rusiyanın qoşunu və silahı gücünə belə bir qətlə törətdilər. Xocalıda ermənilər tərəfindən azərbaycanlılara qarşı törədilmiş etnik təmizləmə siyasəti beynəlxalq hüquqi sənədlərə uyğun olaraq əsl soyqırım aktı hesab olunur.

Rusiyanın, Fransanın, Böyük Britaniyanın, ABŞ-ın uzun illər boyu ermənilərə olan sədaqətinə və yardımına baxmayaraq, bu ölkələrdəki kütləvi informasiya vasitələri Xocalı qətləmi barədə obyektiv məlumat verirdilər, erməni vəhşiliklərini dünyaya yayırdılar. Onlardan bir neçəsini nəzərə çatdıraraq. Parisdə çıxan "Krua Evenam" 1992-ci ilin fevralında yazırdı: "Ermənilərin Xocalıya hücumu: bütün dünya tanınmaz hala salınmış cəsədlərin şahidi oldu" "Le Monda" (Paris) 14 mart 1992-ci ildə yazırdı: "Xarici jurnalistlər Xocalıda öldürülən qadınlar və uşaqlar arasında üç nəfərin başının dərisinin soyulduğunun və dırnaqlarının çıxarıldıqlarının şahidi oldular. Bu, Azərbaycanın tətbiqəti yox, bir həqiqətdir"

"Sunday times" 1 mart 1992-ci ildə yazırdı: "Erməni əsgərləri minlərlə ailəni qətlə yetirmişlər".

"Times" qəzeti erməni canilərinin yüzlərlə azərbaycanlı qətlə yetirdiklərini, minlərlə adamın itkin düşdüyünü bildirirdi.

1988-1994 -cu illərdə erməni faşistləri xalqımıza qarşı 373 terror aktı və kütləvi qırğınlar törətmişlər. 20 mindən artıq soydaşımız şəhid olmuş, 50 mindən çoxu yaralanmış və əlil olmuşdur. 900 yaşayış məntəqəsi, 100 min yaşayış binası, 600-dən çox təhsil, 250 tibb müəssisəsi, 1000 iqtisadi obyekt dağıdılmışdır. Ermənilər 17 min kvadratkilometr (20 faiz) ərazimizi işğal etmişlər. Hazırda 1 milyondan çox qaçqın və məcburi köçkün vardır. 2 milyondan artıq soydaşımız erməni təcavüzündən zərər çəkmişdir.

Bütün bu qətləmlər özünü xalqın yazıçısı sayan Əkrəm Əylislinin gözü qarşısında baş versə də o, erməni vandallarına haqq qazandırır, açıq-aşkar anti-azərbaycan mövqeyindən çıxış edir.

Ə.Əylislinin bu yaxınlarda erməni lobbisinin sifarişi ilə Moskvada çıxan "Daş yuxular" adlı kitabı başdan ayağa xalqımıza böhtan xarakteri daşımaqla, öz millətini, xalqını ləkələməyə tuşlanmışdır.

"Moskovskiye novosti" qəzetinin müxbiri Viktoriya İvlede da Xocalıya hücum edənlərin içərisində olmaqla ermənilərin dinc əhalini necə qəddarcasına qətlə yetirdiklərini etiraf etmişdir. O, Şelli, Naxçıvanik və Gülablı kəndləri istiqamətlərində yüzlərlə xocalılığın qəddarcasını öldürüldüyünü nəzərə çatdırırdı.

ABŞ mətbuatı Xocalı şəhərinin erməni quldurları tərəfindən yerlə-yeksan edilməsini 1992-ci ilin "ən iri faciəsi" adlandırmışdı.

Həmin il "Vale aktual" jurnalı yazırdı ki, yaxın şərq ölkələrindəki ermənilərdən ən müasir silahlar, hətta vertolyotlar alaraq yüzdən artıq müsəlman kəndində qırğın törətmişlər.

“İzvestiya” qəzetinin müxbiri V.Bulik yazmışdır ki, ermənilərin Xocalı hadisələri vaxtı gözləri oyulmuş, qulaqları kəsilmiş, kəllə sümükləri çıxarılmış, başları kəsilmiş saysız-hesabsız meyitlər onu sarsıtmışdır.

Xocalı qətliamının iştirakçısı D.Xeyriyan yazır ki, 12 martda erməni qrupu “Qaflan” yüzdən artıq azərbaycanlının cəsədlərini yığaraq Xocalıdan bir kilometr qərbdə yandırdı.... Sonuncu maşında mən alınından və əlindən yaralanmış 10 yaşlı qızı gördüm. Bu qız güclə nəfəs alırdı. Mən ölümlə mübarizə aparan bu qızın gözlərini unuda bilmirəm... bu qızı da götürüb meyitlərin üstünə atdılar. Sonra onları yandırdılar. Yandırılan meyitlər içərisində can verən xocalıların fəryadı eşidilirdi”.

“Böyük Ermənistan” ideyasının əsas ideoloqlarından olan Zori Balayan Xocalı soyqırımında birbaşa iştirak etdiyini təsdiqləyir. O “Ruhumuzun dirçəlməsi” əsərində yazır ki, mən dostum Xaçaturla Xocalıda ələ keçirdiyimiz evə girərkən 13 yaşlı türk qızının pəncərəyə mismarlandığını gördük. Onun səsinə susdurmaq məqsədilə “Xaçatur uşağın anasının kəsilmiş döşünü qızın ağzına dürttdü... mən uşağın başının, sinəsinin və qarının dərisini soydum”. Sonra uşağın cəsədini tikə-tikə doğrayıb türklə eyni kökdən olan itlərə atdıq. Həmin axşam eyni şeyi daha üç türk uşağına tətbiq etdik”. İnsanların dərisini soyan, qanını içən bu quldur yazıçı bəyan edir: “Ruhum xalqımın 1 faizinin belə qisasını aldığı üçün sevincindən qürurlanırdı”.

Kitabda göstərilən cinayət əməllərinə görə Z.Balayan və onun silahdaşları beynəlxalq Haaqa Məhkəməsinə verilməli və layiqli cəzalarını almalıdırlar.

Busiyanın “Memoreal” Hüquq Müdafiə Mərkəzinin məlumatında çoxlu miqdarda diri adam başının, qarının dərisinin soyulması faktı qeyd alınıb. Bunlar erməni faşizminin əsl mahiyyətini göstərir.

Qarabağda törədilmiş qırğınlar, Xocalı qətliamı o zaman Dağlıq Qarabağ rəhbərləri olmuş R.Koçaryan, S.Sarkisyan və A.Qukasyanın hazırladıkları plan əsasında həyata keçirilmişdir. İndi Ermənistana başçılıq edən S.Sarkisyan Xocalı soyqırımının fəal təşkilatçılarından olduğunu etiraf edərək göstərmişdir: “Xocalı hadisələrinə qədər azərbaycanlılar fikirləşirdilər ki, bizimlə zarafat etmək olar, onlar güman edirdilər ki, ermənilər mülki əhaliyə əl qaldıra bilməzlər. Biz bu fikri sındırmağa nail olduq”. Bu sözləri dünyaya yazıq və əzabkeş xalq kimi özünü təqdim edən bir təcavüzkar dövlətin başçısının söyləməsi ermənilərin sözün əsl mənasında quldur və qaniçən məxluq olduğunu təsdiqləyir.

Xocalı qətliamında təkcə erməni quldurları və rus şovinistləri deyil, həm də uzun müddət düşmən əhatəsində qalan şəhər əhalisinə lazımı kömək göstərməyən respublika rəhbərliyi, eləcə də Qarabağ kartından istifadə edərək hakimiyyətə can atan siyasətbazlar günahkar idilər. 1988-1994-cü illərdə qısa müddət ərzində ermənilər xalqımıza qarşı 373 terror aktı, kütləvi qırğınlar törətmişlər. Özünü xalq yazıçısı kimi təqdim edən ermənipərəst Əkrəm Əylisli yaxşı bilir ki, erməni vandalları insanları görünməmiş qəddarlıqla qətlə yetirmişlər. Onların başının dərisini soymuş, gözlərini çıxarmış, əzalarını kəsmiş, hamilə qadınların qarınlarını yarmış, adamları diri-diri yandırmışlar. Bu dövrdə 2 milyon nəfərdən çox soydaşımızın zərər çəkdiyini Əkrəm bilməli idi. Erməni vəhşiliklərinin həddi-hüdudunun olmadığını görəndə dünyanın iri dövlətləri o illərdə də, indi də erməni terrorçularını dəstəkləyir, müdafiə edirlər.

Amerika erməni lobbisinin təzyiqi altında ABŞ Konqresi Azərbaycana qarşı 907-ci sayılı qərar qəbul edərək ona yardımı kəsib təcavüzkarın Azərbaycan yox, Ermənistanın olmasına baxmayaraq bu qərar yerinə yetirildi. Halbuki, Amerika Azərbaycanı deyil, Ermənistanı cəzalandırmalı idi.

Xocalı faciəsini erməni quldurları ona görə törətmişlər ki, xalqımızı qorxudaraq min illərlə yaşadıkları torpaqları tərk etməyə məcbur etsinlər. Lakin Azərbaycan xalqı öz torpağını mərdliklə müdafiə edərək minlərlə şəhid vermişdir. Xocalı soyqırımını unutmağa heç bir azərbaycanlının haqqı yoxdur.

Xocalı soyqırımını ilə bağlı sənədlər Türkiyə, Gürcüstan, Rusiya və digər dövlətlərin parlamentlərinə, BMT İnsan Haqları üzrə Ali Komissarlığına, Avropa İttifaqı Parlament Assambleyasına, ATƏT-in Parlament Assambleyasına, ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosu kimi beynəlxalq təşkilatlara, xarici ölkələrdəki Azərbaycan diasporu mərkəzlərinə göndərilib. Ermənistan dövləti beynəlxalq təşkilatların onlara ünvanladıkları qətnamələrə məhəl qoymayıb, öz çirkin niyyətlərini həyata keçirməkdədir. BMT Təhlükəsizlik Şurasının Azərbaycan ərazilərinin Ermənistan ordusu tərəfindən işğalı və onları dərhal qeyd-şərtsiz tərk etmələri ilə bağlı qətnamələrinə baxmayaraq, indiyə qədər onlara əməl etməmişdir.

Erməni silahlı qüvvələrinin Xocalı şəhərinə hücumu zamanı dinc sakinlərə qarşı törətdikləri cinayətlər Cenevrə Konvensiyasının, həmçinin BMT-nin Baş Məclisinin qəbul etdiyi İnsan Hüquqları Bəyannaməsinin müddəalarını kobud şəkildə pozur.

Azərbaycan dövlətinin həyata keçirdiyi ardıcıl, prinsipal və qətiyyətli siyasi xətt, mövcud problemin sülh və danışıqlar yolu ilə həlli istiqamətinə yönəlib. Qaçqına çevrilmiş və Azərbaycanın 48 rayonunda

müvəqqəti sığınacaq tapan Xocalı sakinləri Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin ədalətli həllini, Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzünə son qoyulmasını, respublikamızın ərazi bütövlüyünün bərpa olunmasını səbirsizliklə gözləyir. Dünyanın 70 ölkəsində Xocalı faciəsinə həsr edilmiş tədbirlər keçirilir.

Bu dəhşətli cinayətə heç cür haqq qazandırmaq olmaz. Xocalı faciəsinin təşkilatçıları və icraçıları layiqli olduqları cəzayı almalıdırlar. Xocalının dinc sakinlərinə qarşı törədilmiş, günahsız insanların, o cümlədən uşaqların, qadınların və qocaların həyatına son qoymuş soyqırımı aktı tarixdə ən dəhşətli və qanlı faciə kimi yer alıb.

Azərbaycan tarixinin gizlin saxlanılan və uzun müddət təhrif edilən səhifələrindən biri də erməni quldurları tərəfindən xalqımıza qarşı törədilmiş, lakin uzun illər özünün hüquqi və siyasi qiymətini almamış deportasiya və soyqırımı siyasətidir. Ulu öndər Heydər Əliyevin imzaladığı "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 26 mart 1998-ci il tarixli fərmanı bu boşluğu dolduran və tarixi həqiqətləri açıqlayan qiymətli sənəddir. Bu fərman 200 ildən artıq müddətdə erməni canilərinin xalqımıza qarşı törətdikləri cinayətləri hazırkı və gələcək nəsillərə, habelə bütün dünya ictimaiyyətinə çatdıran, həm də beynəlxalq əhəmiyyət kəsb edən sənəddir.

Heydər Əliyevin layiqli varisi Prezident İlham Əliyev erməni ekspansiyasını və yalanlarını ifşa etmək, Azərbaycan həqiqətlərini dünya ictimaiyyətinə çatdırmaq sahəsində uğurlu xarici siyasət yeridir. Artıq bir sıra beynəlxalq təşkilatların və ölkələrin parlamentlərinin qəbul etdikləri sənədlərdə Ermənistan işğalçı və terrorçu dövlət kimi göstərilmişdir.

Prezidentin Xocalı soyqırımının 21-ci ildönümü ilə əlaqədar imzaladığı sərəncamda deyilir ki, Azərbaycana qarşı erməni şovinistlərinin törətdikləri Xocalı qətləmini haqqında həqiqətlər dünya ictimaiyyətinə, xarici ölkələrin parlamentlərinə çatdırılmalı, bu son dərəcə ağır hərbi cinayət beynəlxalq miqyasda öz hüquqi-siyasi qiymətini almalıdır.

Xocalı qətləminə obyektiv qiymət verilməsi və erməni quldurlarının cəzalandırılması sahəsində Heydər Əliyev Fondunun, onun prezidenti, YUNESKO və İSESKO-nun xoşməramlı səfiri Mehriban Əliyevanın çoxsahəli fəaliyyəti olduqca təqdirəlayiqdir. Fondun təşkilatçılığı ilə gənclər arasında keçirilən "Xocalı uşaqların gözü ilə" rəsm müsabiqəsinin, əl işlərinin və fotosəkillərinin bir çox ölkələrdə keçirilən sərgisi Xocalı soyqırımı haqqında ətraflı təəssürat yaratmışdır.

Heydər Əliyev Fondu prezidentinin müavini Leyla Əliyevanın təşəbbüsü ilə yaradılan "Xocalıya ədalət" beynəlxalq kampaniyası da erməni cinayətkarlarının ifşa edilməsi sahəsində olduqca səmərəli iş görür.

Xəlil KÖÇƏRLİ,
tarix elmləri doktoru, professor,
əməkdar müəllim